

Sygn. akt III AUa 1123/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 stycznia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Jolanta Pietrzak (spr.)
Sędziowie	SSA Marek Żurecki SSA Maria Małek-Bujak
Protokolant	Sebastian Adamczyk

po rozpoznaniu w dniu 10 stycznia 2018 r. w Katowicach

sprawy z odwołania (...) z o.o., (...).c.,

J. T. (J. T.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o ustalenie właściwego ustawodawstwa

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach Ośrodka (...) w R.

z dnia 22 marca 2017 r. sygn. akt IX U 1627/16

1. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołania,

2. zasądza od (...) z o.o., (...) s.c. i (...) na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. kwoty po 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

/-/ SSA M.Żurecki /-/ SSA J.Pietrzak /-/ SSA M.Małek-Bujak

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 1123/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 17.06.2016r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29.04.2004r., stwierdził, że w stosunku do ubezpieczonej J. T. od dnia 22.04.2015r. do dnia 24.05.2015r. z tytułu wykonywania umowy zlecenia na rzecz (...) Sp. z o.o. oraz (...)C. ustawodawstwo polskie nie ma zastosowania.

Zarówno ubezpieczona jak i zainteresowane spółki (...) Sp. z o.o. oraz (...)C. wniosły odwołanie od powyższej decyzji zarzucając jej naruszenie przepisów art. 11 ust. 3a oraz art. 13 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w związku z art.83 ust. 1, art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 13 pkt 2 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, poprzez ich niewłaściwe zastosowanie. Odwołujący wniesli o zmianę tej decyzji poprzez stwierdzenie, że w stosunku do ubezpieczonej w spornym okresie ma zastosowanie ustawodawstwo polskie. Jak wskazali, organ rentowy z niewiadomych przyczyn pominął fakt, że ubezpieczona wykonywała w spornym okresie pracę na terenie dwóch państw członkowskich Unii Europejskiej, dlatego też brak jest podstaw do ustalenia, że nie może podlegać polskiemu ustawodawstwu.

W odpowiedziach na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie, podtrzymując stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 22.03.2017r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach Ośrodek (...) w R. zmienił zaskarżoną decyzję i stwierdził, że do J. T. od dnia 22.04.2015r. do 24.05.2015r. z tytułu wykonywania umowy zlecenia na rzecz (...) sp. z o.o. oraz (...)C. zastosowanie ma ustawodawstwo polskie oraz zasądził od organu rentowego na rzecz odwołujących spółek po 360,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd ustalił, że J. T. zawarła z odwołującymi się spółkami dwie umowy zlecenia, z czego pierwszą z (...) sp. z o.o., której przedmiotem było świadczenie usług opieki i pomocy domowej w okresie od dnia 22.04.2015r. do 31.12.2015 r. na terenie Niemiec w miejscu zamieszkania podopiecznego, a druga z (...) Sp. z o.o., której przedmiotem było świadczenie usług w zakresie promocji, reklamy, szkolenia oraz rekrutacji w okresie od dnia 22.04.2015r. do dnia 31.12.2015r.

Z tego tytułu została zgłoszona do ubezpieczenia zdrowotnego w okresie od 22.04.2015r. do 30.05.2015r.

Na podstawie pierwszej z zawartych umów ubezpieczona miała opiekować się osobami niepełnosprawnymi, przewlekle chorymi lub w podeszłym wieku zamieszkującymi na terenie Niemiec. Praca miała być świadczona w miejscu ich zamieszkania. Wcześniej w połowie lutego 2015r. ubezpieczona zapisała się na kurs języka niemieckiego organizowany przez (...) Sp. z o.o. W dniu 22.04.2015r. ubezpieczona wyjechała do Niemiec do rodziny polskojęzycznej, gdzie opiekowała się starszym panem dotkniętym chorobą Alzheimera. Był to ciężki przypadek, pacjent bił swoje opiekunki, chodził w nocy, był agresywny. Opiekunki zmieniały się co 4-6 tygodni. Ubezpieczona po miesiącu wróciła do Polski, tj. w dniu 24.05.2015r., gdzie na podstawie drugiej z zawartych umów świadczyła usługi reklamowe, roznosiła ulotki zachęcające do pracy w charakterze opiekunki. Zostawiała je na targu, w aptece, wrzucała do skrzynek. Do pracy w Niemczech zgodnie z harmonogramem miała wrócić po 4 - 6 tygodniach, jednak nie chciała wracać do pacjenta, którym opiekowała się wcześniej. Nie brała również pod uwagę pracy u rodziny niemieckojęzycznej z uwagi na niski poziom zaawansowania w języku niemieckim. Wiedziała, że brak jest obecnie zleceń z rodzin polskojęzycznych. Nie chciała czekać, więc z dniem 31.05.2015r. rozwiązała zawartą umowę.

W dniu 4.05.2015r. zleceniodawca ubezpieczonej wystąpił do Oddziału ZUS z wnioskiem o wydanie zaświadczenia A1, w rozpoznaniu którego organ rentowy po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego, wydał zaskarżoną decyzję.

Wobec poczynionych ustaleń Sąd uznał odwołania za zasadne podnosząc w motywach tego rozstrzygnięcia, co następuje:

Jak wynika z treści art. 13 ust. 1 pkt.b Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE.L.2004.166.1) osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną w dwóch lub więcej państwach członkowskich, podlega, jeśli nawet nie wykonuje znacznej części pracy w państwie członkowskim, w którym ma miejsce zamieszkania ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba lub miejsce wykonywania działalności przedsiębiorstw lub pracodawców, jeżeli jest zatrudniona przez co najmniej dwa przedsiębiorstwa lub co najmniej dwóch pracodawców, których siedziba lub miejsce wykonywania działalności znajduje się tylko w jednym państwie członkowskim.

Mając na uwadze wyniki przeprowadzonego postępowania dowodowego nie ulega wątpliwości, iż z taką sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie.

Ubezpieczona bowiem zawarła dwie umowy zlecenia z dwoma różnymi podmiotami - pierwszą ze Spółką (...) z siedzibą w Polsce, a drugą z (...) Sp. z o.o. również mającą siedzibę w Polsce. Na podstawie tych umów ubezpieczona była zobowiązana do świadczenia pracy na terenie Niemiec, ale również w Polsce - zwłaszcza jeżeli chodzi tutaj o działalność reklamową oraz czynności sprawozdawcze.

Niewątpliwie zatem ubezpieczona świadczyła pracę na terenie dwóch państw członkowskich, na podstawie dwóch umów zawartych z dwoma odrębnymi podmiotami, których siedziba mieści się w Polsce.

Mając zatem na uwadze obowiązujące w tym zakresie uregulowania prawa unijnego, ubezpieczona z tytułu wykonywania powyższych umów zlecenia podlega ustawodawstwu polskiemu. Zdaniem Sądu, fakt wcześniejszego rozwiązania umów, pozostaje bez znaczenia w kwestii ustalenia właściwego ustawodawstwa.

Apelację od tego wyroku wywiódł organ rentowy zarzucając:

- błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że Odwołująca J. T. w spornym okresie od 22.04.2015r. do 24.05.2015r. faktycznie wykonywała pracę najemną na terenie dwóch państw członkowskich, tj. Niemiec i Polski w sytuacji, gdy z materiału dowodowego jednoznacznie wynika, że w tym okresie odwołująca wykonywała pracę wyłącznie na terenie Niemiec;

- naruszenie prawa materialnego: art. 11 ust. 3 lit. a rozporządzenia WE nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego przez jego niezastosowanie oraz art. 13 ust. 1 rozporządzenia WE nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, w sytuacji, gdy z materiału dowodowego jednoznacznie wynika, że J. T. w spornym okresie wykonywała pracę wyłącznie na terenie Niemiec, tj. w warunkach, o których mowa w art. - art. 11 ust. 3 lit. a rozporządzenia WE nr 883/2004.

Wskazując na przytoczone zarzuty skarżący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie wszystkich odwołań, ewentualnie o uchylenie orzeczenia Sądu I instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, a nadto o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację odwołujące spółki wniosły o jej oddalenie i zasądzenie zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna.

Zgodnie z art. 13 ust. 1b rozporządzenia WE nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną w dwóch lub więcej państwach członkowskich, podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, nawet jeżeli nie wykonuje znacznej części pracy w państwie członkowskim, w którym ma miejsce zamieszkania, jeżeli jest zatrudniona przez co najmniej dwa przedsiębiorstwa lub co najmniej dwóch pracodawców, których siedziba lub miejsce wykonywania działalności znajduje się tylko w jednym państwie członkowskim.

Z kolei zgodnie z art. 14 ust. 5 Rozporządzenia WE nr 987/2009 z dnia 16.09.2009r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia nr 883/2004 do celów stosowania art. 13 ust. 1 rozporządzenia podstawowego osoba, która »normalnie wykonuje pracę najemną w dwóch lub więcej państwach członkowskich«, oznacza osobę, która równocześnie lub na zmianę wykonuje jedną lub kilka odrębnych prac w dwóch lub więcej państwach członkowskich w tym samym lub kilku przedsiębiorstwach lub dla jednego lub kilku pracodawców.

Przedstawione powyżej zasady ulegają pewnym modyfikacjom w sytuacji, gdy wykonywana praca miała charakter marginalny lub wnioskodawca w ogóle nie wykonywał żadnych czynności na terenie drugiego państwa, albowiem z dniem 28.06.2012r. do art. 14 rozporządzenia nr 987/2009 dodano ust. 5b w brzmieniu „Praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia podstawowego. Art. 16 rozporządzenia wykonawczego stosuje się we wszystkich przypadkach objętych niniejszym artykułem”.

W rozpoznawanej sprawie sporna kwestia sprowadzała się do ustalenia, czy J. T. w okresie wskazanym w zaskarżonej decyzji faktycznie wykonywała pracę najemną na terenie dwóch państw członkowskich, tj. Niemiec i Polski, a w zasadzie czy wykonywała ją na terenie Polski, wobec bezsporności wykonywania pracy na terenie Niemiec, bo od ustalenia tej okoliczności zależało czy w zakresie ubezpieczeń społecznych winno mieć do niej zastosowanie ustawodawstwo polskie czy nie.

Sąd I instancji uznał, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwala na taką konstatację, skoro ubezpieczona zawarła dwie umowy zlecenia z dwoma różnymi podmiotami mającymi siedzibę w Polsce i na podstawie tych umów była zobowiązana do świadczenia pracy na terenie Niemiec, ale również w Polsce - zwłaszcza jeżeli chodzi o działalność reklamową oraz czynności sprawozdawcze.

W ocenie Sądu Apelacyjnego ten wniosek nie jest jednak uprawniony.

Niewątpliwie ubezpieczona zawarła dwie umowy z dwoma podmiotami mającymi siedzibę w Polsce.

Przedmiotem jednej z nich, zawartej ze spółką z o.o. (...) było świadczenie usług opiekuńczych w Niemczech. Za usługi wykonane w ramach tej umowy miała otrzymywać 924,30 Euro miesięcznie.

Przedmiotem drugiej, zawartej z (...)C. były usługi promocyjno-reklamowe, rekrutacyjne, szkoleniowe na terenie miejscowości, gdzie zleceniobiorca stale przebywa lub innej wskazanej przez zleceniobiorcę i zaakceptowanej przez zleceniodawcę (vide &5 umowy z dnia 21.04.2015r.). Za usługi wykonywane w ramach tej umowy miała otrzymywać 100,00 zł brutto oraz dodatkowe kwoty w przypadku skutecznej rekrutacji.

O ile nie było sporne, że ubezpieczona świadczyła usługi opiekuńcze na terenie Niemiec, to realizacja przez J. T. usług objętych drugą umową na terenie Polski była sporna i w ocenie Sądu Apelacyjnego nie została wykazana.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego przeprowadzone postępowanie dowodowe nie pozwoliło na ustalenie jakichkolwiek namacalnych i podlegających weryfikacji na korzyść ubezpieczonej dowodów na to, aby podejmowała ona jakiegokolwiek czynności w ramach umowy zlecenia na terenie Polski.

Wszak z zeznań świadka K. K. wynika jedynie, że ubezpieczona usługi reklamowe miała świadczyć w miejscu swojego zamieszkania lub w pobliżu. Świadek podała, że wykonanie pracy zostało potwierdzone ale nie była pewna czy ubezpieczona była w biurze spółki. Z zeznań tego świadka wynika również, że J. T. nikogo nie zareklamowała.

Z zeznań świadka B. M. wynika, że ubezpieczona wróciła do Polski 22.05.2015r., a w kwestii usług reklamowych, że osoba mająca umowę ze spółką informuje co miesiąc ile ulotek rozniosła i jest z tego tytułu sporządzane sprawozdanie.

Sama ubezpieczona zeznała, że dostała ulotki i protokół do wypełnienia, że zostawiała ulotki w różnych miejscach (skrzynki na listy, apteka, targowisko) również w Niemczech lub dawała koleżankom, które tam poznała.

Nie była w stanie określić liczby ulotek, które pobrała, wskazała jedynie na grubość pliku.

Na podstawie wskazanych dowodów nie sposób uznać, że wykazane zostało, że ubezpieczona faktycznie wykonywała usługi reklamowo-promocyjne, czy rekrutacyjne na terenie Polski a wobec niewykazania tej okoliczności uznać należało, że zasadnie organ rentowy zakwestionował spełnienie przez ubezpieczoną warunku wykonywania pracy na terenie dwóch państw Unii Europejskiej w rozumieniu art. 13 rozporządzenia nr 883/2004, toteż odmówił wydania zaświadczenia A1 i pismem z dnia 24.03.2016r. zawiadomił niemiecką instytucję ubezpieczeniową w trybie art.16 ust.2 rozporządzenia wykonawczego nr 987/2009 o ustaleniu ustawodawstwa właściwego oraz wydał zaskarżoną decyzję.

Z przytoczonych względów Sąd Apelacyjny na mocy art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołania.

O kosztach orzeczono po myśli art. 98 k.p.c. w związku z § 10 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015r. w sprawie opłat a czynności radców prawnych w brzmieniu obowiązującym od 27.10.2016r.

/-/ SSA M.Żurecki /-/ SSA J.Pietrzak /-/ SSA M.Małek-Bujak

Sędzia Przewodniczący Sędzia

ek